

Het gevaar van slecht bosonderhoud

[906 : 24]

J. LUITJES

(Bosbouwproefstation)

Nederland behoort in West-Europa tot de bosarme landen. Een totale bosoppervlakte van $\pm 7\%$ van de landsoppervlakte — voor Nederland betekent dit dan in absolute cijfers ± 260.000 ha — kan stellig niet als een hoog percentage worden aangemerkt. Wanneer we deze 260.000 ha stellen tegenover de 13 miljoen mensen die ons land bevolken, wordt het beeld beslist ongunstig; gemiddeld staat tegenover elke 100 inwoners een bosoppervlakte van slechts 2 ha, één van de laagste cijfers in Europa.

Genoemde 13 miljoen mensen zijn — weliswaar meestal onbewust — voortdurend op een of andere wijze aan dit bos gekoppeld. Elke Nederlander verbruikt een bepaalde hoeveelheid hout, bijvoorbeeld in gebouwen, in gebruiksvoorwerpen, papier enz. Van het totale houtverbruik wordt slechts 10% uit eigen bos geleverd. Dit lage percentage brengt in principe de verplichting mee ons eigen bosbezit zo goed mogelijk in stand te houden, opdat op deviezen benodigd voor de aankoop van hout in het buitenland zoveel mogelijk kan worden bespaard.

Niet alleen uit een oogpunt van houtproduktie is ons bosbezit van belang. Misschien wel van even groot belang is de betekenis die het bos heeft of zal krijgen voor de recreatie van de bovengenoemde 13 miljoen mensen. Door verbetering van wegen, meer vrije tijd en de toegenomen welvaart vindt in de vakantieperioden weliswaar veel recreatie buiten onze grenzen plaats, voor weekend- en dagrecreatie blijft ons bosbezit — tezamen met andere natuurterreinen — echter van grote betekenis.

Uit wetenschappelijk oogpunt is het behoud van alle min of meer oorspronkelijke terreinen (geheel oorspronkelijke terreinen zijn in Nederland vermoedelijk nergens meer aanwezig) van onschatbare waarde. Een deel van de bossen mag stellig onder de min of meer oorspronkelijke vegetatievormen worden geschaard.

Van groot belang zijn al onze bossen als verblijfplaats van veel elementen uit flora en fauna.

Het is duidelijk dat bijvoorbeeld in tijden van oorlog aan de aanwezigheid van een bepaalde houtvoorraad binnen eigen bereik een niet geringe betekenis moet worden toegekend.

Het vorenvermelde — en ongetwijfeld is het mogelijk de waarde die het bos heeft voor het Nederlandse volk met nog een aantal voorbeelden uit te breiden — toont wel aan dat het bosbezit voor Nederland van een niet te onderschatten betekenis is. In principe dient elke mogelijkheid van uitbreiding te worden aangegrepen, temeer daar men plaatselijke verliezen vaak niet kan voorkomen, zoals die ontstaan door wegaanleg en stadsuitbreiding.

Behalve oppervlakte-uitbreiding is kwaliteitsverbetering vaak een mogelijkheid om de verschillende waarden die het bos heeft voor de samenleving op

een zo hoog mogelijk niveau te krijgen. Mogelijkheden hiertoe liggen op het gebied van het onderzoek, alsmede — en dit is van even groot, zo niet van groter belang — op het gebied van het onderhoud der bossen. Elk resultaat van langdurig en kostbaar onderzoek mag, wanneer dit niet kan worden toegepast op goed onderhouden bossen, vergeleken met een wandelaar op een doodlopende weg. Maar niet alleen verhindert slecht onderhoud de vooruitgang der bossen, minstens even erg of nog erger is dat slecht onderhoud het bos doet achteruitgaan, d.w.z. dat slecht onderhoud de waarden aantast die dit bos voor de samenleving van 13 miljoen Nederlanders heeft.

Het bos is niet slechts een verzameling van bomen, integendeel het is een gecompliceerde levensgemeenschap met een bepaalde resistentie ten aanzien van schadelijke invloeden, een resistentie die mede wordt bepaald door de gezondheidstoestand van de individuele bomen. In slecht onderhouden bossen gaat de gezondheidstoestand van de bomen achteruit. Daarmede neemt ook de resistentie af ten aanzien van schadelijke invloeden. Het zou niet juist zijn te stellen dat goed onderhouden bossen niet door bijvoorbeeld insekten zouden worden aangetast. Wel is het zo dat goed onderhouden bossen de klap gemakkelijker opvangen en derhalve zich vlugger weten te herstellen, terwijl ook bijkomende groeiremmende invloeden (bijvoorbeeld droogte, ijzel of secundaire insekten) minder effect hebben. Slecht onderhouden bossen vangen de primaire klap veel moeilijker op, lopen veel schade op van eventueel bijkomende invloeden, worden vaak rechtstreeks door secundaire insekten (in het geval van groveden: *Myelophilus*, *Pissodes*, *Pityogenes*) aangetast. Slecht onderhoud impliceert dus een aanslag op de waarden die het bos heeft voor de samenleving. Zelfs kan slecht onderhoud tot totale vernietiging van opstanden leiden.

De voortdurende stijging van de arbeidslonen in de laatste jaren maakt voor de bosbezitter goed onderhoud steeds moeilijker; in een aantal gevallen misschien al wel onmogelijk. Dit feit zullen we — helaas — hebben te aanvaarden. De gevallen, waarin bos is opgekocht door speculanten, zijn ten strengste te veroordelen. Speculerende op een waarde-stijging van de grond wordt vaak het daarop voorkomende bos gelaten voor wat het is. Na korte tijd verkeert dit in een deplorabele toestand. De waarden voor de gemeenschap zijn in dergelijke bossen vanzelfsprekend op een zeer laag niveau terechtgekomen.

Voor omliggende bossen zijn deze verwaarloosde complexen geenszins als ongevaarlijk te beschouwen. Door de aanwezigheid van veel dood en afgeknapt materiaal zijn ze een brandverhogende factor. De dennenscheerder, *Myelophilus*, kan zich in dergelijke bossen vol kwijnend materiaal volop ontwikkelen en in de loop der jaren zullen de kevers voor hun rijpings- en regeneratieveterij procentueel steeds meer overvliegen naar de randen van aangrenzende goed onderhouden bossen.

Het zou toe te juichen zijn als van hoger hand mogelijkheden konden worden geschapen om maatregelen te kunnen nemen dergelijk bosbezit ten spoedigste in orde te doen brengen. Daarmee zou het welzijn van het bos gediend zijn dus tevens de Nederlandse samenleving.